

http://www.egolpion.com/xroniko_poliorkias.el.aspx

<http://vizantinonistorika.blogspot.gr>

Ο τελευταίος λόγος του Κων/νου Παλαιολόγου

(<http://3mnka.wordpress.com/2008/07/04/177/>)

Ξέρετε καλά, αδέρφια, ότι για τέσσερις λόγους οφείλουμε όλοι να προτιμήσουμε το θάνατο παρά τη ζωή: πρώτον, για την πίστη και την ευσέβειά μας· δεύτερον, για την πατρίδα· τρίτον, για το βασιλέα και το Χριστό· και τέταρτον, για τους συγγενείς και φίλους. Λοιπόν αδέρφια, αν οφείλουμε να αγωνιστούμε μέχρι θανάτου για έναν και μόνο από τους τέσσερις αυτούς λόγους, πολύ περισσότερο για όλους μαζί, όπως προφανώς κατανοείτε. Αν για τις αμαρτίες μας παραχωρήσει ο Θεός τη νίκη στους ασεβείς, θα διακινδυνεύσουμε υπέρ της πίστεως της αγίας που μας παραχώρησε ο Χριστός με το αίμα του. Αυτό είναι το σπουδαιότερο απ' όλα. Τι θα ωφεληθεί κανείς αν κερδίσει τον κόσμο όλο και χάσει την ψυχή του; Δεύτερον, χάνουμε έτσι μια περίφημη πατρίδα και, ακόμη, την ελευθερία μας. Τρίτον, χάνουμε την άλλοτε περιφανή και σήμερα ντροπιασμένη, ταπεινωμένη και εξουθενωμένη βασιλεία, η οποία γίνεται έρμαιο του ασεβούς τυράννου. Τέταρτον, στερούμεθα τις προσφιλείς γυναίκες και τα παιδιά μας και τους συγγενείς μας.

Ο αλιήριος αυτός αμιράς έχει πενήντα εφτά ημέρες αφότου ήρθε, και μας πολιορκεί και μας πολεμάει νυχθημερόν, με κάθε τέχνασμα και με όλη του την ισχύ. Χάρη στον παντεπόπτη Χριστό και Κύριό μας, διώχτηκε ντροπιασμένος κακήν κακώς πολλές φορές ως τώρα από τα τείχη. Μη δειλιάσετε και τώρα, αδερφοί, επειδή το τείχος έπεσε σε μερικά μέρη από τα βλήματα και τις εκπυρσοκροτήσεις των τηλεβόλων, γιατί, όπως και εσείς βλέπετε, όπως μπορούσαμε, το διορθώσαμε. Εμείς κάθε ελπίδα μας τη στηρίζουμε στην ακαταμάχητη δύναμη του Θεού. Αυτοί έχουν πλήθος όπλα και στρατό και ιππικό, αλλά εμείς έχουμε πίστη στο όνομα του Κυρίου και σωτήρα και, δεύτερον, στα χέρια μας και τη δύναμή μας, που μας χάρισε η θεία πρόνοια. Ξέρω ότι αυτό το αναρίθμητο μπουλούκι των εχθρών, καθώς είναι η συνήθειά τους, θα βαδίζει εναντίον μας με βαναυσότητα και με έπαρση, με πολύ θράσος και βία, για να μας συνθλίψουν, λόγω του ολιγάριθμου της παράταξής μας, και να μας καταπονήσουν με την κούραση, και με φωνές πολλές και ισχυρές να μας φοβίσουν. Τις φλυαρίες τους αυτές τις ξέρετε καλά και δεν είναι ανάγκη να μιλήσουμε γι' αυτές. Και σε λίγη ώρα θα τα κάνουν όλα αυτά, και θα πετάξουν πάνω μας σαν άμμο της θάλασσας αναρίθμητες πέτρες, βέλη και βλήματα. Ελπίζω να μη μας βλάψουν με αυτά, γιατί βλέποντάς σας χαίρομαι πολύ και τρέφω τη σκέψη μου με ελπίδες σαν κι αυτή, δηλαδή πως, αν και είμαστε λίγοι, είμαστε ωστόσο πολύ επιδέξιοι, επιτήδριοι, ρωμαλέοι, δυνατοί, ικανοί για μεγάλα έργα, και καλά προπαρασκευασμένοι. Με τις ασπίδες σας καλύπτετε καλά τα κεφάλια σας στις συμπλοκές και τις συρράξεις. Το δεξί σας χέρι, που κρατάει τη ρομφαία,

να είναι πάντοτε μακρύ. Οι περικεφαλαίες σας, οι θώρακες και η σιδερένια πανοπλία σας είναι πολύ ικανά, όπως και τα άλλα σας όπλα, και στη συμπλοκή θα σας εξυπηρετήσουν πολύ. Οι αντίπαλοι ούτε έχουν τέτοια ούτε γνωρίζουν να τα χρησιμοποιούν. Εσείς είσαστε, επίσης, προστατευμένοι πίσω από τα τείχη, και οι απροστάτευτοι δύσκολα προχωρούν. Γι' αυτό γίνετε μαχητές έτοιμοι, ισχυροί και μεγαλόψυχοι, για όνομα του Θεού.

«Δεν έχω καιρό να πω περισσότερα· μοναχά το ταπεινωμένο σκήπτρο μου το αναθέτω στα χέρια σας, για να το διαφυλάξετε με προθυμία. Σας παρακαλώ ακόμα, και ζητώ την αγάπη σας, να είστε πειθαρχικοί στους στρατηγούς σας, τους δημάρχους και τους εκατόνταρχους, ο καθένας κατά την τάξη του, τη θέση του και την υπηρεσία του. Να ξέρετε τούτο: αν από μέσα από την καρδιά σας φυλάξετε τις εντολές μου, ελπίζω στο Θεό ότι θα λυτρωθούμε από την παρούσα δίκαιη απειλή του. Δεύτερον, σας περιμένει στον ουρανό το αδαμάντινο στεφάνι, και η μνήμη σας θα είναι αιώνια και άξια στον κόσμο».

Με αυτά τελείωσε τη δημηγορία του, ευχαριστώντας με δάκρυα και στεναγμούς το Θεό, ενώ όλοι, με ένα στόμα, του αποκρίνονταν με δάκρυα λέγοντας: «θα πεθάνουμε για την πίστη του Χριστού και την πατρίδα μας». Τα άκουσε ο αυτοκράτωρ και, αφού τους ευχαρίστησε θερμά, υποσχόμενος πολλές δωρεές, τους είπε τέλος: «Λοιπόν, αδερφοί και συμμαχητές, να είσαστε έτοιμοι το πρωί. Με τη χάρη και την αρετή που μας δώρισε ο Θεός και με τη βοήθεια της Αγίας Τριάδος, στην οποία αναθέτουμε "την πάσαν ελπίδα μας". Θα κάνουμε τον εχθρό να φύγει κακήν κακώς και ντροπιασμένος από εδώ».

Ακολουθεί απόσπασμα του τελευταίου λόγου του Μωάμεθ του Πορθητή.

«Ω αγαπητά μου παιδιά, από το Θεό, τον προφήτη του Μωάμεθ και εμένα τον ίδιο το δούλο του, σας παρακαλώ και σας ικετεύω να κάνετε αύριο έργο αξιομνημόνευτο, όπως και οι πριν από μας παντού ως τα τώρα έκαναν, όπως είναι φανερό, και με προθυμία, γενναιότητα και μεγαλοψυχία να περάσετε σαν φτερωτοί με τις σκάλες πάνω από το τείχος. Και τη φήμη που κέρδισαν οι πρόγονοί μας και τους χάρισε ο Θεός μη γίνετε αφορμή εσείς να τη χάσουμε· αντίθετα, πλησίασε η ώρα να την αυξήσουμε κατά πολύ». Τους είπε και πολλά άλλα λόγια στρατιωτικού περιεχομένου, και τους φούντωσε το φρόνημα για να δράσουν γενναία.

Και κατέληξε: «Αν μερικοί από σας σκοτωθούν, όπως είναι φυσικό στους πολέμους, και γραφτό της μοίρας του καθενός, ξέρετε πολύ καλά τι λέει ο προφήτης μας στο Κοράνι: εκείνος που θα πεθάνει υπό τέτοιες συνθήκες θα δειπνήσει και θα πιει στον παράδεισο, ολόσωμος μαζί με το Μωάμεθ· και με παιδιά και με ωραίες γυναίκες και παρθένες θα αναπαυτεί σε τόπο χλοερό και

αρωματισμένο από λουλούδια, θα λουστεί σε ωραιότατο λουτρό και θα έχει τα πάντα από το Θεό σε εκείνο τον τόπο. Και πάλι, σ' αυτή τη ζωή, όλος ο στρατός και οι άρχοντες της αυλής μου, αν νικήσουμε, ο μισθός που θα έχουν από μένα κατ' αναλογία θα είναι διπλάσιος για τον καθέναν απ' όσα έχουν τώρα· αυτός θ' αρχίζει από σήμερα και θα καταβάλλεται ως το τέλος της ζωής τους. Για τρεις ημέρες η Πόλη θα είναι δική σας. Ό,τι κι αν αρπάξετε ή βρείτε, χρυσό ή ασημένιο σκεύος και ρούχα, αιχμαλώτους —άντρες και γυναίκες, μικρούς και μεγάλους— κανείς δε θα μπορεί να σας τα ζητήσει ή να σας ενοχλήσει στο ελάχιστο». Αφού τελείωσε το λόγο του, τους όρκισε να διαφυλάξουν όσα τους διέταξε. Αυτοί χάρηκαν πολύ ακούγοντάς τα, και με μια φωνή αλάλαξαν όλοι στη γλώσσα τους: «Αλλάχ, Αλλάχ Μεεμέτ ρεσούλ Αλλάχ!» που σημαίνει «ο Θεός των Θεών, και ο Μωάμεθ ο Προφήτης του».

http://koukfamily.blogspot.com/2009/05/blog-post_5231.html

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΟ ΕΛΕΝΗ ΓΛΥΚΑΤΖΗ-ΑΡΒΕΛΕΡ

1. Σε ποια κατάσταση βρίσκονται η παιδεία και ο πολιτισμός της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας τον καιρό της Άλωσης;

Σε διχασμό και ανταγωνισμό, ανάμεσα σε ενωτικούς και ανθενωτικούς, σε αναμοχλεύσεις παλιού μεγαλείου. Τόσο που τους Τούρκους, με τους οποίους πολεμούσαν, τους αποκαλούσαν Πέρσες και Αχαιμενίδες, σαν να ήταν δηλαδή οι απόγονοι των μαραθωνομάχων. Και βεβαίως βρισκόταν σε μια κατάσταση δεισιδαιμονίας, που χαρακτήριζε την εποχή εκείνη το Βυζάντιο.

2. Πώς κυβερνάται το κράτος την εποχή αυτή; Είναι υπόθεση ενός ανδρός, δηλαδή του αυτοκράτορα;

Η εκκλησία είναι αυτή που οργανώνει την κοινή γνώμη. Άρα δεν είναι μόνον οι πολιτικοί, ο αυτοκράτορας, αλλά και οι εκκλησιαστικοί που φέρνουν το βάρος αλλά και την ευθύνη, αν θέλετε, της εποχής. **Το Βυζάντιο θεωρείται και ήταν δημιουργήμα θρησκευτικών λόγων**, ως αποδέκτης δηλαδή της χριστιανικής θρησκείας. Αλλά και ο θάνατός του ίσως επήλθε για λόγους επίσης θρησκευτικούς. Ως μη αποδέκτης δηλαδή της ένωσης με τους Δυτικούς.

3. Σε τι κατάσταση βρίσκονται οι πολίτες της Βασιλεύουσας τα τελευταία χρόνια πριν από την πτώση;

Να θυμίσω ότι είναι μια πόλη καταδικασμένη από τις πολλαπλές πολιορκίες που έχουν γίνει ήδη πριν από το 1453, που βρίσκεται σε οικονομική εξάντληση λόγω ακριβώς των προνομίων των Βενετών, των Γενοβέζων και άλλων, οι οποίοι έχουν μεταφέρει και τον πόλεμό τους στα λιμάνια της, και επίσης λόγω των δυναστικών διχασμών. Να τονίσω αυτό που γράφει ο

Παλαμάς: “Πόρνη η Πόλις και περίμενε τον μακελάρη και περίμενε τον Τούρκο να την πάρει”.

4. Τι σήμαινε η Πτώση της Πόλης για τους Βυζαντινούς;

Για τους Βυζαντινούς, η πτώση της Πόλης σημαίνει το τέλος του κόσμου. Κατά τις προφητείες το τέλος του κόσμου το περίμεναν χρόνια και χρόνια μετά. Σχεδόν ακόμη... Να σκεφθείτε ότι έχουμε ένα γράμμα ενός Κωνσταντινουπολίτη που γράφει σε φίλο του στην Κρήτη και του λέει, στείλε μου το τάδε εσχατολογικό έργο με τις προφητείες, το έχω απόλυτη ανάγκη τώρα που περιμένουμε το τέλος του κόσμου.

5. Η Δύση δεν βοήθησε την Αυτοκρατορία για λόγους ανταγωνισμού μεταξύ των εκκλησιών ή για καθαρά πολιτικούς λόγους επικράτησης;

Αυτό είναι λάθος. Η Δύση δεν είναι μία πολιτική ενότητα. Δεν υπάρχει ένα κράτος, όπως ήταν το Βυζάντιο που θα μπορούσε να βοηθήσει τη Δύση. Το πρόβλημα μπορεί να τεθεί μόνο όσον αφορά τον πάπα, ο οποίος είναι η μόνη ενιαία αρχή της Δύσης. Ωστόσο το 1450 ο πάπας της εποχής, Νικόλαος Ε', όταν γιορταζόταν το ιωβηλαίο του, αναγγέλλει ότι όλες οι αφέσεις αμαρτιών που δίνει, τα συγχωροχάρτια δηλαδή, τα οποία τότε πληρώνονταν αδρά, θα χρησιμοποιηθούν για την εκστρατεία contra Turcos. Λοιπόν μόνο ο Αντωνίνος, ένας επίσκοπος της Φλωρεντίας, λέει εκείνη την εποχή “ας’ τους να χαθούν εφόσον είναι και σχισματικοί”. Ενώ τόσο στην παπική μεριά όσο και στους αρχηγούς των τότε μικρών κρατών υπάρχει η προετοιμασία για την εκστρατεία contra Turcos. Λοιπόν αυτό είναι ένα από τα πράγματα που πρέπει να πάψουμε να λέμε στα παιδιά, ότι η Δύση δεν βοήθησε. Έκανε ό,τι μπορούσε, και πρέπει να πούμε πως δεν μπορούσε τότε να κάνει πολλά.

ΕΡΩΤΗΣΗ για το σπίτι: Σε ποιους λόγους οφείλεται η πτώση της Κων/πολης σύμφωνα με τη βυζαντινολόγο Αρβελέρ; Ποιους άλλους γνωρίζετε από το βιβλίο σας;

<http://vatopaidi.wordpress.com/2011/03/29/%CF%84%CE%BF-%CE%B2%CF%85%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BF-%CE%AE%CF%84%CE%B1%CE%BD-%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B1%CE%BB%CE%BB/>

ΕΡΩΤΗΣΗ: Να συγκρίνετε τους δύο ηγέτες πριν από την Άλωση (αξίες στις οποίες πιστεύουν, γενναιότητα, πειθώ) βασιζόμενοι στα γεγονότα αλλά και στον τελευταίο λόγο τους.

Κωνσταντίνος Παλαιολόγος: «Ξέρετε καλά, αδέρφια, ότι για τέσσερις λόγους οφείλουμε όλοι να προτιμήσουμε το θάνατο παρά τη ζωή: πρώτον, για την πίστη και την ευσέβειά μας· δεύτερον, για την πατρίδα· τρίτον, για το βασιλέα και το Χριστό· και τέταρτον, για τους συγγενείς και φίλους. [...]

.....βλέποντάς σας χαίρομαι πολύ και τρέφω τη σκέψη μου με ελπίδες σαν κι αυτή, δηλαδή πως, αν και είμαστε λίγοι, είμαστε ωστόσο πολύ επιδέξιοι, επιτήδριοι, ρωμαλέοι, δυνατοί, ικανοί για μεγάλα έργα, και καλά προπαρασκευασμένοι. Με τις ασπίδες σας καλύπτετε καλά τα κεφάλια σας στις συμπλοκές και τις συρράξεις. Το δεξί σας χέρι, που κρατάει τη ρομφαία, να είναι πάντοτε μακρύ. Οι περικεφαλαίες σας, οι θώρακες και η σιδερένια πανοπλία σας είναι πολύ ικανά, όπως και τα άλλα σας όπλα, και στη συμπλοκή θα σας εξυπηρετήσουν πολύ. Οι αντίπαλοι ούτε έχουν τέτοια ούτε γνωρίζουν να τα χρησιμοποιούν. Εσείς είσαστε, επίσης, προστατευμένοι πίσω από τα τείχη, και οι απροστάτευτοι δύσκολα προχωρούν. Γι' αυτό γίνετε μαχητές έτοιμοι, ισχυροί και μεγαλόψυχοι, για όνομα του Θεού.»

Μωάμεθ ο Πορθητής

«Ω αγαπητά μου παιδιά, από το Θεό, τον προφήτη του Μωάμεθ και εμένα τον ίδιο το δούλο του, σας παρακαλώ και σας ικετεύω να κάνετε αύριο έργο αξιομνημόνευτο, όπως και οι πριν από μας παντού ως τα τώρα έκαναν, όπως είναι φανερό, και με προθυμία, γενναιότητα και μεγαλοψυχία να περάσετε σαν φτερωτοί με τις σκάλες πάνω από το τείχος.

Αν μερικοί από σας σκοτωθούν, όπως είναι φυσικό στους πολέμους, και γραφτό της μοίρας του καθενός, ξέρετε πολύ καλά τι λέει ο προφήτης μας στο Κοράνι: εκείνος που θα πεθάνει υπό τέτοιες συνθήκες θα δειπνήσει και θα πιει στον παράδεισο, ολόσωμος μαζί με το Μωάμεθ· και με παιδιά και με ωραίες γυναίκες και παρθένες θα αναπαυτεί σε τόπο χλοερό και αρωματισμένο από λουλούδια, θα λουστεί σε ωραιότατο λουτρό και θα έχει τα πάντα από το Θεό σε εκείνο τον τόπο. Και πάλι, σ' αυτή τη ζωή, όλος ο στρατός και οι άρχοντες της αυλής μου, αν νικήσουμε, ο μισθός που θα έχουν από μένα κατ' αναλογία θα είναι διπλάσιος για τον καθέναν απ' όσα έχουν τώρα· αυτός θ' αρχίζει από σήμερα και θα καταβάλλεται ως το τέλος της ζωής τους. Για τρεις ημέρες η Πόλη θα είναι δική σας. Ό,τι κι αν αρπάξετε ή βρείτε, χρυσό ή ασημένιο σκεύος και ρούχα, αιχμαλώτους —άντρες και γυναίκες, μικρούς και μεγάλους— κανείς δε θα μπορεί να σας τα ζητήσει ή να σας ενοχλήσει στο ελάχιστο».